

KÄRNVAPEN FINANSIERAS MED SVENSKA PENSIONSPENGAR

NY KARTLÄGNING AV
TREDJE AP-FONDENS INNEHAV

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN

INTRODUKTION

Kärnvapenstaterna lägger enorma summor på att upprusta och modernisera sina arsenaler. En ny kartläggning av Svenska Läkare mot Kärnvapen visar att den statliga pensionsfonden AP3 fortfarande investerar över en miljard av svenska pensionspengar i kärnvapenbolag, och därigenom bidrar till att kärnvapenstaternas kapprustning kan fortsätta. Detta trots att de tre övriga AP-fonderna avyttrade sina investeringar inom ett halvår efter det att den nya lagen för AP-fonderna trädde i kraft 2019.

Kartläggningen visar att AP3 sammanlagt har investeringar på över 1 miljard kronor i 16 bolag kopplade till kärnvapen, som alla har stora kontrakt med och bidrar till att upprätthålla och modernisera USA:s, Storbritanniens och Frankrikes kärnvapenarsenaler. Summan har varit i stort sett konstant de senaste åren. Bland bolagen finns Honeywell International och Huntington Ingalls som bland annat utvecklar och moderniserar USA:s kärnvapenarsenal. Enligt våra beräkningar är AP3:s innehav i kärnvapenbolag 0,2 procent av AP3:s totala fondkapital, med andra ord högst marginellt för deras del.

Lagen för de fyra statliga pensionsfonderna AP 1–4 uppdaterades för nästan tre år sedan med nya riktlinjer om ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Men medan AP 1, 2 och 4 avyttrade sina investeringar i kärnvapenbolag inom ett halvår efter att den nya lagen trädde ikraft den 1 januari 2019, har AP3 behållit sina investeringar.

AP-fonderna har gjort vitt skilda tolkningar av den nya lagen och de skrivningar i lagtexten som rör hur AP-fonderna ska förhålla sig till nedrustningsavtalet icke-spridningsavtalet (Nuclear Non-Proliferation Treaty, NPT), som Sverige är med i sedan 1968.

Enligt den nya lagstiftningen, *Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna*, ska AP-fonderna i sina investeringsbeslut ta hänsyn till de internationella konventioner Sverige är med i, utifrån en bedömning av hur en investering påverkar ändamålet med en konvention.¹

I lagtexten står att ickespridningsavtalet, NPT, "innehåller ett tydligt åtagande för kärnvapenstaterna att nedrusta", och att regeringens arbete för kärnvapennedrustning inom ramen för icke-spridningsavtalet "bör få återverkningar på Första–Fjärde AP-fondernas investeringsbeslut." Vidare står att AP-fondernas tolkning av en internationell konvention bör spegla hur Sverige har valt att tillämpa den specifika konventionen.²

Mot bakgrund av den nya lagen avyttrade AP-fonderna 1, 2 och 4 sina investeringar i kärnvapenbolag, då deras analys är att kärnvapenstaternas pågående kärnvapenupprustning går emot icke-spridningsavtalets mål om nedrustning. AP3 har å sin sida gjort en tolkning som utgår ifrån att icke-spridningsavtalet tillåter kärnvapenstaterna att behålla sina kärnvapen.

¹ Lagrådsremiss *Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna* s. 27–28

² Ibid

AP3:S INVESTERINGAR I KÄRNVAPENBOLAG

Sammanlagt har AP3 investeringar på över en miljard svenska pensionspengar i bolag kopplade till kärnvapen³ enligt den senaste halvårsrapporten från den 30 juni 2021. Mer exakt rör det sig om 1 106 365 000 kronor⁴. Sedan Svenska Läkare mot Kärnvapens första kartläggning av AP-fondernas investeringar i kärnvapenbolag år 2016 har innehavet legat i stort sett konstant, och pendlat mellan 960 miljoner kronor till runt 1,5 miljarder kronor. 2017 ökade AP3 sitt innehav i bolag kopplade till kärnvapen från 12 till 18 stycken.⁵ Enligt våra beräkningar utgör AP3:s innehav i kärnvapenbolag 0,2 procent av deras totala fondkapital.⁶

AP3 har idag innehav i 16 kärnvapenbolag som bidrar till USA:s, Frankrikes och Storbritanniens kärnvapenprogram, i form av utveckling, tillverkning och lagring av kärnvapen. Bolagen är: Airbus, BAE Systems, Boeing, Booz Allen Hamilton Holdings, Brookfield Asset Management INC, Fluor, Honeywell International, Huntington Ingalls Industries, Jacobs Engineering, Leidos Holdings, Northrop Grumman, Raytheon, Rolls-Royce Holdings PLC, Safran, Textron och Thales.⁷

Störst innehav har AP3 i bolaget Honeywell International med mer än en halv miljard kronor, 507 827 000 kronor⁸. Honeywell International tillverkar viktiga komponenter till USA:s kärnvapen, bland annat till Minuteman III ICBM och Trident II (D5) som båda undergår moderniseringsprogram för närvarande. Den sistnämnda, Trident II (D5), används av både USA och Storbritannien. Honeywell International är även med och utvecklar USA:s nya Ground-based Strategic Deterrent, en helt ny typ av vapen som ska ersätta missilen Minuteman III.⁹

Ett annat kontroversiellt bolag som AP3 har innehav i är Northrop Grumman, med innehav om 36 436 000 kronor¹⁰. Northrop Grumman är involverade i alla aspekter av USA:s kärnvapenarsenal. Det innebär allt ifrån anläggningar som producerar stridsspetsar till viktiga komponenter för specialdesignade leveranssystem samt framtagandet av nya kärnvapen. Däribland missilen B61-12, som ska ersätta de nuvarande B61:orna som är utplacerade i Europa (Tyskland, Nederländerna, Italien, Belgien och Turkiet) genom Nato, liksom det nya vapnet Ground-based Strategic Deterrent som de utvecklar tillsammans med bland annat Honeywell International. Northrop Grumman är den största enskilda kärnvapenprofitören och har kärnvapenkontrakt med USA till ett uppskattat värde av 24 miljarder US-dollar.¹¹

³ Företagen i denna kartläggning kommer från AP7s svarta lista, <http://www.ap7.se/app/uploads/2021/06/ap7-svartlistade-bolag-juni-2021-sv.pdf>, samt från Don't Bank on the Bomb, <https://www.dontbankonthebomb.com/nwproducers/>.

⁴ AP3 Värdepapper, AP3s innehav utländska aktier, 30 juni 2021, <https://www.ap3.se/wp-content/uploads/2021/08/AP3-Foreign-Equity-Holdnings-30-June-2021.pdf>, hämtad senast: 211022

⁵ AP3 Värdepapper, AP3s innehav utländska aktier 2016–2021, <https://www.ap3.se/forvaltning/722-2/1553-2/>, hämtad senast: 211001

⁶ AP3:s halvårsrapport, 2021-06-30, sida 3. <https://www.ap3.se/wp-content/uploads/2021/08/AP3-Halvarsrapport-2021-1.pdf>

⁷ AP3 Värdepapper, AP3s innehav utländska aktier, 30 juni 2021

⁸ Ibid

⁹ Don't Bank on the Bomb, Honeywell International, <https://www.dontbankonthebomb.com/honeywell-international/>, hämtad senast: 211115

¹⁰ AP3 Värdepapper, AP3s innehav utländska aktier, 30 juni 2021

¹¹ Don't Bank on the Bomb, Northrop Grumman, <https://www.dontbankonthebomb.com/northrop-grumman/>, hämtad senast: 211115

AP3 har även investeringar i bolaget Huntington Ingalls Industries som är involverade i både produktion, utveckling och lagring av USA:s kärnvapen. Bolaget är med och utvecklar bland annat de nya B61-12 som ska ersätta de nuvarande B61:orna som är placerade i Europa genom Nato.¹² AP3:s innehav i bolaget uppnår ett värde på 15 048 000 kronor¹³.

AP3:S INNEHAV I KÄRNVAPENBOLAG

Bolag ¹⁴	Innehav (SEK)
Airbus	24 802 000
BAE Systems	7 354 000
Boeing	36 445 000
Booz Allen Hamilton Holdings	20 561 000
Brookfield Asset Management INC	185 711 000
Fluor	90 824 000
Honeywell International	507 827 000
Huntington Ingalls Industries	15 048 000
Jacobs Engineering	30 378 000
Leidos Holdings	24 160 000
Northrop Grumman	36 436 000
Raytheon	78 218 000
Rolls-Royce Holdings PLC	3 510 000
Safran	14 206 000
Textron	27 552 000
Thales	3 333 000
Summa	1 106 365 000

TOLKNING AV LAG OCH KONVENTIONER

AP3:s tolkning av lagen om *Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna* skiljer sig från hur de övriga AP-fonderna gjort. AP1-4 avyttrade alla sina investeringar i kärnvapen inom ett halvår efter det att lagen trädde ikraft den 1 januari 2019, med hänvisning till att kärnvapenstaternas modernisering av kärnvapen inte går ihop med icke-spridningsavtalets mål om nedrustning och en kärnvapenfri värld.

I lagen *Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna* står det på sida 27–28: ”I förhållande till internationella konventioner handlar det om att bedöma hur en investering eller ett påverkansarbete inverkar på de värden som konventionen är avsedd att skydda. Ett exempel är icke-spridningsfördraget Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT), som inte uttryckligen förbjuder kärnvapen men som innehåller ett tydligt åtagande för kärnvapenstaterna att nedrusta och för icke-kärnvapenstaterna att inte utveckla eller anskaffa kärnvapen. Inom ramen för NPT har samtliga

¹² Dont’ Bank on the Bomb, Huntington Ingalls Industries, <https://www.dontbankonthebomb.com/huntington-ingalls-industries/>, hämtad senast: 211115

¹³ AP3 Värdepapper, AP3s innehav utländska aktier 30 juni 2021

¹⁴ Ibid

statsparter åtagit sig att verka för att kärnvapennedrustning under strikt och effektiv internationell kontroll. *Mot denna bakgrund arbetar regeringen för en eliminering av alla kärnvapen. Detta bör få återverkningar på Första–Fjärde AP-fondernas investeringsbeslut*. [Författarens kursivering].

Fortsättningsvis står det: ”I arbetet med att tolka internationella konventioner bör Första–Fjärde AP-fonderna föra en dialog med relevanta experter, inklusive de departement inom Regeringskansliet som har ansvar för konventionen i fråga. *Första–Fjärde AP-fondernas tolkning av en internationell konvention bör spegla hur Sverige har valt att tillämpa den specifika konventionen*.”¹⁵ [Författarens kursivering]. Med andra ord bör AP-fondernas investeringar inte gå emot hur Sverige bedriver nedrustningsarbete, särskilt inom ramen för icke-spridningsavtalet.

AP3 menar att deras fortsatta investeringar i kärnvapenbolag inte går emot den nya lagen, utifrån en tolkning som utgår ifrån att icke-spridningsavtalet tillåter kärnvapenstaterna att behålla sina kärnvapen. AP3 hänvisar till den tolkning av avtalet som gjorts inom ramen för AP-fondernas Etikråd, inom vilket AP1–4 samarbetar kring ansvarsfullt ägande: ”Sverige har undertecknat det internationella icke-spridningsavtalet om kärnvapen (Non-Proliferation Treaty, NPT). Detta icke-spridningsavtal ger Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA rätt att inneha samt underhålla kärnvapensystem i syfte att säkerställa deras funktion. Med vägledning av Sveriges undertecknande av icke-spridningsavtalet bedömer AP-fondernas Etikråd (Etikrådet) att den typ av verksamhet som bolag från dessa fem länder bedriver vara inom ramen för vad fördraget tillåter.”¹⁶ Texten fanns tidigare publicerad på Etikrådets hemsida, men har efter sommaren tagits bort och inte ersatts av någon ny information om AP-fondernas Etikråds tolkning av icke-spridningsavtalet eller riktlinjer kring kärnvapen.¹⁷

Icke-spridningsavtalet är enligt riksdagens utrikesutskotts betänkande från 2020 det viktigaste avtalet för nedrustning och icke-spridning för Sverige. I dessa står också att det är ”av största vikt att resultat uppnås som bekräftar avtalets ställning och som banar väg för nya framsteg i avtalets genomförande, även när det gäller nedrustning.”¹⁸

SLUTSATS

Alla kärnvapenstaterna undergår upprustning av sina kärnvapenarsenaler. Nya kärnvapen utvecklas, moderniseringar och uppgraderingar pågår. Enligt fredsforskningsinstitutet SIPRI finns det 13 400 kärnvapen i världen. All form av investering eller lån till de bolag som utvecklar kärnvapen bidrar till att kärnvapenstaterna kan fortsätta sin kapprustning och ökar risken för att kärnvapen kommer att användas, med katastrofala konsekvenser som följd.

Den nya lagen innehåller ett flertal skrivningar om hur AP-fonderna ska agera i frågan om investeringar i kärnvapenbolag och hur de bör tolka icke-spridningsavtalet. Lagen är tydlig med att AP-fonderna bör avyttra och vår kartläggning visar att AP3 inte följer lagen utan istället gör en egen tolkning. Deras tolkning är inte heller i linje med det som uttryckts om icke-spridningsavtalet i riksdagen. Även om AP-fonderna har möjlighet, och ska, arbeta på olika sätt med sina investeringsbeslut och göra egna avvägningar så bör lagen och riksdagens betänkanden

¹⁵ Lagrådsremiss Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna

¹⁶ Från Etikrådets hemsida om kärnvapen, hämtad: 210415

¹⁷ Senast kontrollerat 211022

¹⁸ Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU9 s.5 samt Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU4 Säkerhetspolitisk inriktning - Totalförsvaret 2021–2025 s. 23ff

göra avtryck på AP3:s investeringar och inte gå tvärtemot, som de gör nu. Vi uppmanar AP3 att skyndsamt avyttra investeringar i alla bolag som ägnar sig åt all form av produktion, modernisering eller utveckling av kärnvapen.

2017 förhandlades FN:s konvention om förbud mot kärnvapen fram. Konventionen trädde ikraft i januari 2021. Allt fler finansiella institutioner tar avstånd från kärnvapen med hänvisning till konventionen och menar att konventionen är en utveckling av den internationella humanitära rätten. Senast i raden är Länsförsäkringar som i september 2021 lanserade en uppdaterad policy med hänvisning till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. AP3 bör inspireras av Länsförsäkringar och övriga AP-fonders beslut och bli del av den växande grupp finansiella institutioner som stärker normen mot kärnvapen och är en kraft för att se till att de aldrig någonsin används igen.

SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

Telefon: +46 (0)8 400 20 483

E-post: info@slmk.org

Adress: Norrtullsgatan 45, SE-113 45 Stockholm, Sweden

Webb: slmk.org

Ge en gåva: bankgiro 901-0901, Swish 123 901 0901